

Ekmeğin Peşinde Taşkent'e Doğru

ALEXANDER NEVEROV

Türkçesi: Fatime Rutbil

4. BASKI

HECE

roman

Alexander Neverov: 20 Aralık 1886'da Samara'nın Novikovka Melekess köyünde doğdu. Babası çiftçi olan Neverov, ilkokul eğitimini yerel bir kilise okulunda aldı. 1903'te Ozerkino'da bir orta okula kabul edildi ve buradan ilkokul öğretmeni diplomasıyla ayrıldı. Ozerkino'daki üçüncü yılında St. Petersburg gazetelerinden birinde ilk öyküsü, "İtidal Habercisi", yayımlandı. Devrim zamanlarının Sosyalist Devrim Partisi üyeleriyle arkadaş oldu fakat 1919'da Bolşeviklere katıldı. Yerel halk tiyatrosunun kurucularından biriydi ve 1919'da ilk tiyatro oyunlarını yazmaya başladı. Bunlardan biri olan "Baba" Moskova'da yarışma kazandı. Kıtık yıllarında, birçok aç insanla Volga'dan Taşkent'e geçti. 1921 güzünde, üç çocuğundan birinin ölümü üzerine, Moskova'ya gitme planı hazırladı. Bu yolculuk, *Ekmeğin Peşinde Taşkent'e Doğru* romanının ilham kaynağı oldu. *Kadın Hikâyeleri* ise başladığı fakat bitiremediği romanıdır. Neverov 24 Aralık 1923'te Moskova'da kalp krizi sonucu hayatını kaybetti. Naaşı, Vagankova Mezarlığı'na defnedildi. *Ekmeğin Peşinde Taşkent'e Doğru*, Nazilerin 1933'teki yaygın kitap yakma eylemleri esnasında yakıldı.

EKMEĞİN PEŞİNDE
TAŞKENT'E DOĞRU

ALEXANDER NEVEROV

Çeviren:
FATİME RUTBİL

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 388
Roman

Kitabın Orijinal Adı
Ташкент - город хлебный

©Hece Yayınları

Dördüncü Basım: Ekim 2019

Kapak Tasarımı
www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık
www.hece.com.tr

Baskı
www.dumat.com.tr

ISBN: 978-605-9279-79-6

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.
Konur Sokak Nu: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara
Yazışma: P.K. 79 Yenışehir/Ankara
T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14
e-posta: hece@hece.com.tr
www.hece.com.tr
Sertifika No:17672

Modern edebiyatta çocuklar konusunda yaptığımı sohbetlerle
bana bu romanı yazma ilhamı veren yazar
Fedor Vasilyeviç Gladkov'a minnettarlığımı ifade etmeyi,
bir görev addediyorum.

1

Dedesi, babaannesi sonra da babası öldü. Mişka, yalnız annesi ve iki kardeşiyle kaldı. En küçüğü dört yaşında, ortancası sekiz yaşındaydı. Mişka ise on ikisindeydi. Bu küçük insanlar, çaresizdi. Biri muhallebi istiyor, diğeri de ahşap yel değirmeni bıçakla keserek kendisine oyuncak at yapmaya çalışıyor. Anneleri açlıktan bitkin.

Dereye suya gider, eve zor döner. Gece ağlar, gündüz ağlar, açlık ise hiç merhamet etmez. Her gün bir cenaze olur, bazı günler iki... Mihayla amca ve Marina teyze öldü. Her evde cenazeye hazırlık var. Atlarını ve ineklerini yiyip bitirdiler, sıra köpeklerle ve kedilere geldi.

Mişka kara kara düşünüyordu.

Aile büyük, çalışabilecek olanlar ise küçük. Aralarında en çok ümit vadeden oydu. Babası da vefat etmeden önce öyle demişti:

– Sen, Mişka artık evin reisisin.

Mişka sokağa çıktığında Taşkent'ten bahseden adamları duydu. Oranın ekmeği çok ucuzmuş, yalnız ulaşımı zormuş. Gidişi 2 bin verst¹, dönüşü de bir o kadar. Parasız gitmek mümkün değil, bilet ve kayıt için gerekecekti.

Mişka onları uzun uzun dinledikten sonra sordu:

- Küçükler gidebilir mi oraya?
 - Gitmek mi istiyorsun?
 - Ne var trenin altına saklanır giderim, beni görmezler.
- Adamlar kahkahayla gülmeye başladılar.

– Hayır, Mişka, senin evde kalman gerekiyor. Senin gibi küçük biri için çok zor bu. Biraz daha büyümen lazım, 5 sene sonra gidersin.

Mişka ise adamlara inanmıyor. Taşkent'in "ekmek şehri" olduğunu öğrendikten sonra, gözü hiçbir şey görmüyor. Biraz korkmaya başlayınca, kendi kendini sakinleştiriyor: Bir dene, ne var kız değilsin ya. Sadaka vermezlerse, iş bulur çalışırsın. Babanın yerine bütün yaz pulluk çektin, arabaya at koşmayı da bilirsin. Yaşının küçük olduğuna bakma, iş konusunda büyükler sana zor yetişir.

Mişka yine düşüncelere daldı.

Aklından ekmeğin şehri Taşkent çıkmıyor. Bir bakıyor 2 bin verst, çok da uzak sayılmaz. Yürüyerek gidilirse çok uzak. Bir trene binersen üç günde yetişirim. İkamet kaydı da istemezler. Bakarlar küçük çocuk, derler: "dokunmayın yoldaşlar, bu aç Mişka'nın ne zararı var? Pudun² yarısı bile etmez". Vagondan kovarlarsa, trenin üstünde iki gün dayanmak mümkün. Ağaçlara karga yuvasını bozmak için tırmanıyordum, bu trenin üstüne göre daha da tehlikeli, ama hiç düşmedim.

Bunları düşünürken kendisinden bir yaş küçük arkadaşı Seryojka Karpuhin'e rastlıyor, çok seviniyor.

– Hadi beraber gidelim!

¹ Bir Rus uzunluk ölçü birimidir. 1,0668 kilometreye karşılık gelmektedir (Ç.N.).

² Bir Rus ağırlık ölçme birimi. 1 pud yaklaşık 16 kg. eder (Ç.N.).

– Nereye?

– Taşkent'e ekmek almaya. İki kişiyle daha zevkli olur. Sana bir şey olursa yardım ederim.

Bana bir şey olursa sen yardım edersin. Sonuçta burada karnımızı doyuramıyoruz.

Seryojka ilk anda söylediklerine inanmayarak bakıyordu.

– Ya yağmur yağarsa?

– Yazın yağmur ılıktır.

– Ya askerler bizi kovalarsa?

– Biz de ses çıkarmadan saklanırsınız.

Seryojka kararsız kaldı, burnunu iki kere kaşıdıktan sonra:

– Yok, Mişka, oraya varamayız, dedi.

Mişka yemin etti.

– Söz veriyorum ulaşırız, yeter ki korkma. Kızıl Ordu her yerde, onlar kovmazlar. Aç olduğumuzu öğrendikleri zaman ekmek verirler.

– Küçüğünüz biz korkarız.

Mişka ispatlamaya başladı: Hiç de küçük değiliz. Seryojka'nın bir yaş küçük olması sorun değildi, her şeyi Mişka ayarlayacaktı: Vagonda saklanacak yeri bulacak, insanları ikna edecekti. Malum, kız değiller ya! Kötü bir şey olursa sabredeceklerdi. Trenden kovsalar bile, iki kişi olunca korkmazlardı. Bir yerde geceler, sonra da yürüyerek giderlerdi. Sonra kimse görmediği zaman başka bir trene tekrar tırmanırlardı.

– Peki ne zaman geri döneriz? Seryojka sordu.

– Hemen döneriz. Oraya kadar gidiş en fazla dört gündür, dönüşü de o kadar. Ağır olmasın diye 20'şer funt³ toplarız, o da iyi.

Seryojkanın sevinçten gözleri parladı .

– Ben bir pud taşıyabilirim!

³ Bir ağırlık ölçüsü birimi. Bir funt yaklaşık 0.41 kilograma karşılık gelmektedir (Ç.N.).

– Olmaz. Çok olursa elinden alırlar. En iyisi bir daha gide-
riz yolu öğrendikten sonra.

– Mişka, kimseye söylemeyelim!

– Olur!

– Sen biliyorsun, ben biliyorum, başka da kimse bilmesin.
Koska'yla Vanka öğrenirlerse onlar da gelmek ister, kendileri
ise gölgelerinden bile korkarlar. Nereye gidebilirsin onlarla?

– Ya sen korkmuyor musun?

– Ne korkacağım! Gece yarısı mezarlığa bile gidebilirim.

2

Anne yatakta inliyordu. Küçük kardeş Fedka annesinin eteğinin ucunu çekiyordu, parmağını ağzına götürüp ekmek istiyordu. Ortancıları Yaşka ise ahşaptan tabanca yapıyordu, yemek için serçeleri vuracaktı, öyle düşünüyordu:

Üç tane öldürsem, doyarım. Biraz da Fedka'ya ve anneme veririm. Ah, bir de güvercin yakalسام!

Mışka boş ve açlık kokan kulübeye girdi, şapkasını gözlerine çekerek kaşlarını çattı. Hemen de büyük ve gerçek bir erkeğe benzedi, büyükler gibi de yayıla yayıla oturdu.

- Anne, neden uzanıyorsun?
- Kendimi kötü hissediyorum, oğlum.
- Ben ekmek bulmak için Taşkent'e gitmek istiyorum.
- Orası neresi?
- Öyle bir şehir var, buradan iki bin verst uzaklıkta, ekme orada bayağı ucuzmuş.

Mişka sakin ve kendinden emin bir sesle konuşuyordu, tıpkı yetişkin bir adam gibi.

Annesi de ona şaşkın gözlerle bakıyordu.

– Boş mu konuşuyorsun ne, anlamıyorum seni.

Mişka baştan anlatmaya başladı. Orada meyve çoktu ve herkesin fazla fazla ekmeği vardı. Tek gidişte 30 funt getirilebilirdi (Bilerek on funt fazla söyledi annesini ikna edebilmek için). Çok net anlatıyordu, sanki kitap okuyormuş gibi. Hem sokaktaki adamlardan duyduklarını hem de kendi düşündüklerini, hepsini anlattı. Oraya kadar en fazla 4 gün, geri dönüşü de 4 gün tutardı.

– Anne, sen korkma.

– Ya eve dönmezsen?

– Dnerim.

– Bak oğlum, gidersen geceleri seni düşünmekten uyku tutmaz beni. Koca adamlar bile oraya gitmiyor.

– Yetişkinlere daha zor, anne. Onlara bilet ve ikamet kaydı lazım, biz ise Seryojka'yla herkesin gözünün önünde saklanırsınız. Yine de benden başka kimse beceremez. Fedka ile Yaşka'yı nereye gnderebilirsin? Ben ise korkmam.

– Bak, Mişka. İsa aşkına, trenin üstüne tırmanma. Tanrı korusun, gece vakti düşer kaybolursun. En iyisi birinden rica et, sakin bir yere oturtsunlar seni. Tek başına kalırsan ne yaparım ben?

– Korkma anne, dşmem.

Mişka topukları yırtık arıklarına baktı, kaşlarını çattı.

– İşe yaramazlar!

Ama hemen de sakinleşti.

– Artık hava soğuk değil, yalınayak da yürünür.

akısını kerpiç tuğla üzerinde bile di, sapında tığ ile bir delik açtı ve kaybolmasın diye kemerinin tokasına astı. Bir beze

biraz tuz koyup, dökülüp saçılmasın diye sıkıca düğüm attı. Her ihtimale karşı kendir lifinden iple de tekrar bağladı. Yol hali, belli mi olurdu! Merhum babası da hep böyle yapardı. Pazara gider, yedek tekerlek, dingil, araba oku alırdı. Mişka'ya tekerlek lazım değildi, ip ise iyi olurdu.

Annesi bir çuval çıkardı, iki tarafına yama dikti.

– Bir tane yeter mi, Mişa?

– En iyisi iki tane ver, daha sağlam olur. Belki farklı bir şeyler de verirler.

Annesi oğluna hak verdi.

– Haklısın, Mişa. Ne varsa al. Belki biraz tahıl getirirsin, ekeriz.

Annesi gömleğini çıkardı ve arka tarafını çuval için kesti.

Yaşka ahşap tabanca yapmayı bırakıp, abisine şaşkınca bakakaldı.

– Mişka!

– Ne?

– Seryojka da seninle mi gidiyor?

Mişka cevap vermeden avluya çıktı ve etrafına bakındı.

Açlık budur!

Tekerlek bir yanda dönüyor, boyunduruk diğer yanda, ortalıkta ise ne at var, ne inek. Eskiden tavuklar gıdıklardı, horoz boğazını yırtarcasına öterdi, şimdi ise sadece direkler ve ince bir çatı... Ama, olsun. Taşkent'e gidebilirse işler düzelecekti. En önemlisi, korkmamak lazım. Başkaları gidiyor, Mişka da deneyecekti. Yaşı küçüktü ama, iş konusunda büyükler bile yetişemezdi ona.

3

Komşular sokakta yine Taşkent'ten bahsediyordu. Hayallerinde görülmemiş şeyler vardı, üzüm bağları olduğunu duymuşlardı, sulak tarlada yetişmiş kıvrımlı buğdayları düşününce ağızları sulanıyordu. Fiyatlar uygun. Cennet! Ulaşmak ise zor: Bilet ve ikamet kaydına ihtiyaç var.

Mişka korkmuyordu.

Taşkent, ekmek şehri, önünde bekliyordu. Tıpkı masallardaki gibi. Üzüm bahçeleri ... vay be! Ceplerini kayısıyla da dolurabilecekti. Nasılsa, gizlice yapsa, kimse fark etmezdi.

Adamlar orada havanın çok sıcak olduğunu söylüyordu, nefes almak bile zormuş. Bundan da korkmuyordu Mişka. Büyük ihtimalle, dereler de vardır bizdeki gibi. Dere varsa yüzer, serinlerim diye düşündü.

Seryojka Kırgızlardan bahsettiğinde –yolda onların yanından geçeceklerdi–, Mişka yine çekinmedi.